

Tvorba základů bezpečnostní vědy

Vzhledem k tomu, že se ve světě, v Evropě i v naší republice prosazuje stále širší pojetí bezpečnosti zasahující i neustále širší okruh subjektů a objektů a na jejich základě tvoří státní a koaliční bezpečnostní politiky a strategie, není možné, aby to zůstalo bez následné odezvy ve struktuře společenskovědních disciplín, tj. bez konkrétní reakce vedoucí k položení základů bezpečnostní vědy (vědy o bezpečnosti, security science, sekuritologie) u nás.

Zatímco v minulosti se vytvářely vědní disciplíny vydělováním z věd obecnějších, zprvu ve starověkém Řecku z jediné všeobsahující filozofie, v moderní době se stále častěji hranice mezi jednotlivými obory stírají a dokonce se i tvoří do jisté míry „metavědy“ jako syntéza speciálních vědních disciplín s logickou přidanou synergickou a vlastní hodnotou.

Z mnoha argumentů vzájemného obohacování uveďme citát z předmluvy knihy Iana Stewarta Odsud až do nekonečna: Průvodce moderní matematikou (Argo a Dokořán, Praha 2006): „Jednou z charakteristik vědy konce dvacátého století je mizení tradičních hranic mezi obory. Totéž platí pro matematiku. Už nemá smysl ji škatulkovat na algebru, analýzu, geometrii atd. Každá oblast ovlivňuje i ostatní. Mnoho oborů matematického výzkumu se také obohacuje přímým a aktivním kontaktem s aplikovanými vědami.“

Na začátku jsou dilemata

Potřebu domýšlet a promítnout širší nebo komplexní pojetí bezpečnosti i do architektury věd, zejména společenských, si uvědomuje v kontextu potřeb rozpracovávat bezpečnostní koncepce a přijímat praktická opatření v bezpečnostní politice ve stejné době i Jan Eichler (Teorie obrany, nebo bezpečnostní věda? Náměty pro vědeckou a výzkumnou činnost v oblasti bezpečnosti a obrany státu. *Vojenské rozhledy* 4/2006, s. 19). Podnětem je mu především shodný fakt, že „globalizace dospěla do stadia, které si vyžaduje komplexní chápání bezpečnosti na národní i mezinárodní úrovni“. Podle autora by to vedlo k efektivnějšímu vynakládání finančních prostředků a lidských zdrojů.

Již z názvu je patrné, že si problém uvědomuje zatím jako dilema. Akceptuje však fakt, že proměny bezpečnostních hrozeb vedly i k přesunu vědeckého zájmu od vojenství k bezpečnosti. Přesto ve svém doporučení dává přednost teorii obrany (strategická studia a válečná studia jako doména vojenských odborníků) před vědou o bezpečnosti.

Věda o bezpečnosti, resp. bezpečnostní věda má podle něho přednost v tom, že odpovídá duchu počátku 21. století, ale je nekompatibilní s terminologií Severoatlantické aliance, kde se pojem *security science* nevyskytuje. V podtextu jako by se z toho dalo vydedukovat, jak dalece alianční pojmy souzní s dobou. Analýza autorem uváděných nevojenských a vojenských pilířů (str. 24–25) však spíše nasvědčuje jinému pojetí. Zvláště pro širší bezpečnostních hrozeb a z nich vyplývajících rizik, které zasazují stále širší okruh aktérů a nemohou nepoznamenat i objekt výzkumu jiných vědních disciplín.

Věda o bezpečnosti jako metavěda a syntéza relevantních vědních disciplín

V případě bezpečnostní vědy jde kromě zmíněného již rozšiřujícího se okruhu subjektů a objektů zcela logicky i o **syntézu** nejobecnějších poznatků blízkých vědních disciplín – vojenské vědy, sociologie vojenství a s ní spojených užších vědních disciplín – sociologie války a sociologie armády, dále vojenské historie, vojenské ekonomie (válečné ekonomiky), vojenské sociologie a vojenské psychologie, vojenského práva, mezinárodního práva, demografie, kriminologie, sociologie deviantního chování, psychopatologie, sociologie moci, filozofie, ekonomie, politologie, ekologie, etiky, axiologie, geografie a event. dalších vědních disciplín.

Vznik bezpečnostní vědy jako metavědy a syntézy parciálních poznatků relevantních vědních disciplín nijak jejich rozvoj nenarušuje, naopak je může inspirovat k rozšíření zkoumaného objektu.

Východiskem položení základů bezpečnostní vědy je rozpracování širšího pojetí bezpečnosti a shrnutí obecných poznatků relevantních vědních disciplín významných pro tvorbu gnozeologické základny této nové vědní disciplíny, na nichž by bylo založeno další teoretické zkoumání a empirický výzkum.

Nová vědní disciplína by tedy měla vycházet z teoretického konceptu širšího pojetí bezpečnosti, a to jak pokud jde o obsah (předmět) a relevantních subjektů a objektů, tak pokud jde o specifické poznatky příslušných disciplín vztahujících se k problematice bezpečnosti.

Rozšířené pojetí bezpečnosti

Libor Stejskal v dosud nepublikované studii Rozšířené pojetí bezpečnosti a jeho realizace vychází ve svém teoretickém konceptu z toho, že pojetí ozbrojeného boje a jeho institucí prošlo v uplynulých stoletích, zvláště v tom minulém, výrazným vývojem, který stále směřoval k větší komplexitě. Dříve byly aktivity armády, policie a jiných ozbrojených sborů výrazně odděleny, nyní je bezpečnost pojímána stále šířeji. Zatímco i za totalitního režimu se např. o použití armády při vnitřních nepokojích diskutovalo a při faktických rozhodovacích procesech váhalo, nyní je komplexní použití těchto složek při řešení nejrůznějších bezpečnostních problémů v podstatě běžné. Vlády ve většině zemí naopak o nejkomplexnější využití všech ozbrojených i neozbrojených složek cílevědomě usilují. Jednou z příčin je boj proti terorismu.

Pod pojmem „rozšířené bezpečnosti“ nelze vidět jedinou ucelenou teorii či model, ani neexistuje jeho definice. Jde spíše o několik základních principů a především způsob myšlení a postupného hledání odpovědí na otázky, které se vynořily po dlouhých desetiletích relativně ustáleného a konsenzuálního nahlížení na problematiku „bezpečnosti“.

Neexistuje žádný závazný výklad onoho „rozšiřování“; naopak, autoři kladou důraz na různé aspekty jeho principů. Nemáme-li definici, nelze ani přesně vymežit, kdo všechno se svými názory patří do proudu rozšířeného pojetí bezpečnosti a kdo už ne.

Autor se opírá zejména o studie:

1. Buzan, B., Waever, O., de Wilde, J. *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lyne Rienner Publishers, 1998.
2. Buzan, B. 1997. Rethinking Security after Cold War. *Cooperation & Conflict*, vol. 32, no. 1, pp. 5-28.
3. Møller, B. 2000a. *The Concept of Security: The Pros and Cons of Expansion and Contraction*. COPRI Working Paper 26/2000, Copenhagen Peace Research Institute.

V popředí zájmu je zejména politická, ekonomická, společenská a environmentální bezpečnost. Jako referenční objekty jsou v popředí:

- ❑ **Globální mezinárodní systémy** – Nejširší konglomeráty vzájemně závislých aktérů a jejich vztahů; příkladem je OSN, ale nemusí se nutně jednat o organizace. Řadit sem lze např. globální ekonomický systém, ale také biosféru či planetární ekosystém.
- ❑ **Mezinárodní subsystémy** – Seskupení jednotek, která se intenzitou vazeb liší od okolí. Obvykle jsou teritoriálně vázané. Příkladem budiž NATO, OECD nebo Africká unie.
- ❑ **Jednotky** – Tradičně se jedná o státy. Autonomními jednotkami se však dávno staly také velké firmy a korporace, jejichž podnikání není nijak vázáno na systém států a jejich hranic. Totéž platí o nevládních organizacích, jako např. Greenpeace. Zajímavá je pozice Evropské unie: jako „nejzvláštnější politický experiment v dějinách“ se z původního subsystému v některých ohledech proměňuje v klasickou jednotku.
- ❑ **Podjednotky** – Organizované skupiny jednotlivců, působící uvnitř jednotek. Může se jednat o různé aparáty, lobbyistické skupiny, politické strany, apod.
- ❑ **Jednotlivci** – Lidé jako osoby ve vlastním smyslu slova, tedy „o sobě“, nikoli jako skupina či obyvatelstvo.

Tato typologie vychází z mezinárodních vztahů. Nejlépe se hodí na zařazení institucí, resp. organizací. Nepokrývá však jevy mimo oblast politicky definovaných, formalizovaných a institucionalizovaných entit, jako jsou třeba sítě. Síťové struktury, považované za charakteristickou organizační formu současnosti, přece mohou prostupovat najednou téměř všechny uvedené roviny.

Předmět vědy o bezpečnosti

V rámci Centra pro sociální a ekonomické strategie při Fakultě sociálních věd UK Praha (CESES), byl pracovně formulován předmět bezpečnostní vědy v podmínkách České republiky. Zatím jej nelze identifikovat a formulovat mimo rámec, v němž je bezpečnostní problematika reflektována na evropské a globální úrovni. Především je třeba sladit český bezpečnostní výzkum s pojetím a členěním, které se prosazuje v bezpečnostním výzkumu Evropské unie.

Obecným cílem je vytvoření a následný rozvoj specificky evropské „bezpečnostní kultury“, která se postupně profiluje oproti bezpečnostní kultuře USA, ale i nových globálních mocností, mezi něž EU směřuje.

Současný evropský přístup k bezpečnostnímu výzkumu se (bez ohledu na konkrétní programovou strukturu) soustředí na zvyšování bezpečnosti jako souboru: a) technologických inovací, b) společenských inovací.

Mezi těmito sférami však dosud leží propast plynoucí z tradičního dělení věd, přičemž aplikace jejich výsledků probíhá odděleně (průmyslové aplikace technických a přírodních věd, společenské vědy ovlivňující mezinárodní a bezpečnostní politiku).

Současná bezpečnostní studia jsou i přes pokračující rozšiřování svého záběru o nové agendy, aktéry i arény dosud příliš poplatná původnímu rámci mezinárodních vztahů a politologie.

Pokud má výzkum adekvátně reagovat na současné bezpečnostní výzvy, je třeba důsledně aplikovat interdisciplinární a transdisciplinární, problémově orientovaný přístup.

CESES FSV UK se zaměřuje na společenskovední rámec bezpečnostního výzkumu, který by mohl postupně vést k ustavení bezpečnostní vědy jako samostatné a komplexní disciplíny.

Východiskem položení základů bezpečnostní vědy je tedy rozpracovat širší pojetí bezpečnosti a shrnout obecné poznatky relevantních vědních disciplín významných pro tvorbu gnozeologické základny této nové vědní disciplíny, na nichž by bylo založeno další teoretické zkoumání a empirický výzkum.

Je zřejmé, že předmět bezpečnostní vědy nemůže být bezbřehý, ale funkční. Není však možné přehlédnout, že bezpečnostní a vojenské problémy jsou u kauzálního hlediska sekundární, vznikají teprve jako derivát zřetězení primárních příčin, deviací a konfliktů v ekonomické, sociální, environmentální a jiných oblastech. Bezpečnostní problémy je možné vyřešit jedině vyřešením primárních příčin. Předmětem zejména je:

1. Bezpečnost jako pilíř udržitelného rozvoje a kvality života

Udržitelný rozvoj bývá stále častěji definován nejen jako vyvážená souhra ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře, ale také prostřednictvím dalších kritérií. Jedno z nových pojetí vnímá bezpečnost jako jeden z nejdůležitějších obsahů udržitelného rozvoje společně se sociální soudržností, ekonomickou konkurenceschopností a životním prostředím. Podobně koncept kvality života zahrnuje kategorii bezpečí ve vztahu k jednotlivci a bezpečnost jako vlastnost sociálního a fyzického prostředí.

2. Rozšířené/komplexní pojetí bezpečnosti a jeho aplikace ve výuce a vzdělávání

V daném případě je klíčové provedení „auditu“ současných vzdělávacích kapacit a programů v ČR, identifikace duplicit a zvláště „bílých míst“, možností integrace a doplnění problematik.

3. Modernizace konceptu bezpečnosti a jeho aplikace při rozvoji bezpečnostního systému

Současné koncepty pracují s novými aktéry a s novými agendami, které vstupují do bezpečnosti jako funkční sféry – např. kodaňská škola, koncept reformy bezpečnostního sektoru, pojetí B. M llera, P. Hougha apod. Dosud však nedošlo k dotažení těchto rámců, aby byly použitelné pro celou bezpečnostní problematiku a pomohly překonat parciální a rezortní přístup k bezpečnostní politice.

4. Modernizace bezpečnostní legislativy a strategických dokumentů

Kromě rozvoje teoretického a analytického rámce bezpečnosti je třeba věnovat pozornost formulování požadavků na novelizaci stávajících či přijímání nových zákonů a na přípravu strategických dokumentů. Právě tato oblast je vlastním polem dotyku mezi teorií a praxí. Dosud bohužel naprosto chybí konfrontace, která by hodnotila kvalitu legislativy z hlediska rozšířeného pojetí bezpečnosti a která by poukázala za slabá místa prakticky zaměřených dokumentů a opatření; a naopak, v ČR zatím vůbec nedochází k obohacení teoretické a kon-

ceptuální práce o poznatky z řešení bezpečnostních problémů standardními nástroji bezpečnostní politiky.

Věda o bezpečnosti jako metavěda

Po vymezení předmětu, subjektů a objektů vědy o bezpečnosti zbývá se zabývat tím, čím ji jednotlivé relevantní vědy mohou obohatit:

Sociologie, zvláště vojenství a s ní spojené užší vědní disciplíny – sociologie války, sociologie vojenství a sociologie armády – sociologie obecně je věda o společnosti, společenských jevech, strukturách a procesech a jejich vzájemných vztazích.

Má úzké vztahy k filozofii, dějinám, psychologii, ekonomii a kulturní a sociální antropologii a k mnoha samostatným vědním disciplínám, z nichž pro vědu o bezpečnosti mají největší význam uvedené sociologie války (zabývající se specifickou lidskou činností zaměřenou na řešení vztahů ozbrojeným násilím), vojenství (zkoumající jen stupeň militarizace společnosti, brannost obyvatelstva, úroveň vyzbrojenosti určitého státu, mobilizační schopnosti společnosti, vztah společnosti s ozbrojených sil, charakter, skladbu, vycvičenost, kázeň a morálku ozbrojených sil a záloh, úroveň vojenského myšlení, organizační schopnosti a společenskou prestiž vojenské elity) a armády (orientující se pouze na rekrutaci a strukturu armády, její vnější a vnitřní mobilitu, funkce, organizaci, vnitřní řád a velení, životní a výcvikové podmínky vojáků a zvláště mezilidské vztahy v armádě), ale také *sociologie budoucnosti, sociologie deviantního chování, sociologie dopravy, sociologie města, sociologie moci, sociologie mládeže, sociologie moci, sociologie města, sociologie organizace, sociologie práva, sociologie sociálních hnutí, sociologie státu a sociologie veřejného mínění*.

Historie, resp. historiografie včetně vojenské historie je vědní disciplínou zabývající se dějinami včetně dějin násilí, ozbrojených střetnutí a válek, jejíž význam je pro vědu o bezpečnosti na první pohled zřejmý, zvláště pokud jde o specifické disciplíny jako je vojenská historie, historie kriminalistiky apod.

Filozofie je nejobecnější vědou o poznání věcí, vztahů a procesů v přírodě a v lidské společnosti. Jako taková má pro vědu o bezpečnosti nenahraditelný význam pro uvažování o bezpečnosti v nejširším kontextu. Nikoli sekundární význam mají i konkrétní teorie a úvahy filozofů o bezpečnostních problémech, k nimž se většina z nich cílevědomě nebo okrajově zaměřovala.

Politologie, resp. politická věda je vědní disciplínou zabývající se systematickým poznáním politiky a politického života společnosti. Čerpá i z poznatků historie, práva, antropologie, psychologie, ekonomie a filozofie. Pro vědu o bezpečnosti má význam zejména pokud jde o vztah politické sféry k bezpečnostní problematice, k tvorbě a realizaci bezpečnostní strategie. Podobně tomu je i pokud jde o poznatky **sociologie politiky**.

Mezinárodní politika je do určité míry součástí politologie, a to prostřednictvím mezinárodního práva a historie diplomacie. Nyní však představuje samostatný vědní obor zabývající se mezinárodní politikou jednotlivých států, mezinárodním právem, mezinárodními organizacemi globálního i regionálního významu, mezistátní integrací, národní bezpečnostní a vojenskou strategií, fenomény války a míru apod., čímž zároveň svými poznatky přispívá rozvoji vědy o bezpečnosti.

Ekonomie, zvláště vojenská ekonomie (válečná ekonomika) – ekonomie se vyvinula z antické nauky ekonomie jako vedení domácnosti v moderní vědní nauku o hospodaření.

Stav ekonomiky konkrétní země nebo koalice zemí determinuje jejich bezpečnostní situaci, podmiňuje i schopnosti agrese či obrany, tj. stav ozbrojených sil. Z obecné ekonomie se vyčlenila i vojenská ekonomie zabývající se problematikou vojenského rozpočtu, vojenských nákladů apod.

Axiologie, resp. teorie hodnot je naukou o povaze hodnot a jejich místu ve struktuře společenské skutečnosti, o vzájemných vazbách a hierarchii, o jejich funkci v procesu lidské činnosti. Předmětem chování jsou hodnoty mravní, estetické, kulturní, politické, ekonomické uplatňující se v sociologii, etice, estetice, kulturologii, politologii, ekonomii apod. Ve vědě o bezpečnosti mají význam jako faktory motivující k bezpečnostním aktivitám, jak agresivního, tak obranného chování. Jsou kritériem k hodnocení povahy násilí v jejich nejrozumnějších podobách včetně rozlišení spravedlivých a nespravedlivých válek.

Kulturologie je široce pojatou vědou o kultuře, jejíž poznatky umožňují charakterizovat národy, etnické skupiny, různá společenství apod. představující bezpečnostní hrozbu s konkrétními bezpečnostními riziky.

Psychologie, zvláště vojenská jako věda o individuálním chování ve specifických podmínkách násilí, ozbrojených konfliktů a válek jako enormní psychické zátěže včetně poznatků *psychologie davu, psychologie klinické včetně psychopatologie, psychologie národů, psychologie osobnosti a psychologie sociální*.

Právo, zvláště vojenské jako soubor norem usměrňujících povinnost chovat se určitým způsobem a následků při jejich nedodržení ve specifických podmínkách násilí, ozbrojeného konfliktu a války.

Demografie se zabývá reprodukcí lidských populací, resp. demografickou reprodukcí. Jejím předmětem je lidská populace se specifickým zaměřením na její reprodukci. Souvisí s geografii obyvatelstva, tj. s přirozenou směnou i migrací. Pro oblast bezpečnosti má význam nejen jako rezervoár pro doplnění ozbrojených sil, ale v případě deviantního vývoje populace či neřízené migrace se může stát bezpečnostní hrozbou.

Kriminologie je vědním oborem zabývajícím se kriminalitou, tj. jejím stavem a vývojem ve společnosti, příčinami a podmínkami jejího výskytu, osobností pachatelů a opatření a prostředky k jejímu omezování. Zkoumá zločinnost jako hromadný jev i jako konkrétní jednání určité osoby nebo skupiny. Věnuje i pozornost souvislostem se zločinností a jinými sociálními nežádoucími jevy, které mohou ve zločinnost přerůst nebo jsou s ní jinak spojeny, jako je např. alkoholismus, drogová závislost, prostituce, rozvodovost, sociální parazitismus, amoralita, nízká úroveň právního vědomí, sociální deviace, sociální patologie apod. Je svým způsobem metavědou, protože přebírá poznatky a navazuje na poznání psychologie, pedagogiky, statistiky, kriminalistiky, vědy o trestním právu atd. Jako taková je kriminologie v podstatě součástí vědy o bezpečnosti.

Etika je filozofická disciplína o odpovědném jednání v lidském společenství. Má spojitost s normativní etikou, tj. morálními normami, morálkou a mravností. S problematikou bezpečnosti souvisí zejména proto, že faktory mravního chování jsou svědomí, osobnost, odpovědnost, existence, svoboda ad. V jejím rámci má stále významnější místo ekologická etika, jejímž předmětem zkoumání je mravní vztah člověka k přírodě, biosféře a jejímu stavu jako stále rostoucí bezpečnostní hrozbě.

Ekologie se orientuje na zkoumání formování a fungování biologických systémů všech úrovní, od jednotlivých organismů až po biosféru, jejich vzájemného ovlivňování ve vztahu k vlastnímu životnímu prostředí, tj. environmentálními aspekty společenského života. Spe-

ciálními disciplínami jsou ekologie člověka, ekologie globální, ekologie kulturní, ekologie sociální ad. V bezpečnostní oblasti se zájem soustřeďuje nejen na ekologické faktory bezpečnostního prostředí, ale i jeho stav vedoucí k přímé bezpečnostní hrozbě.

Geografie je oborem na rozhraní přírodních, společenských a technických věd, jejímž předmětem výzkumního zájmu je geografická sféra, tj. část Země přiléhající k zemskému povrchu složenému ze zemské kůry, ovzduší, vodstva, rostlinstva, živočišstva a půdního krytu. Její poznatky mají bezprostřední význam např. pro vedení ozbrojeného boje, rozmístění zbraňových systémů apod., i jako charakteristické prostředí společenského života s bezpečnostními souvislostmi.

Je zjevné, že poznatky uvedených a **dalších vědních disciplín** mohou být integrovány do bezpečnostní vědy jen naprosto funkčně, praxeologicky, tj. takové, které bezprostředně vedou ve fázi realizace k eliminaci bezpečnostních hrozeb a z nich vyplývajících rizik. Je to však z kauzálního hlediska nutné. Svět a konkrétně jeho vládnoucí politické elity si musí uvědomit, že bezpečnost není možné zajistit jen bezpečnostními a vojenskými aktivitami, ale především řešením sociálních, ekonomických, etnických, environmentálních příčin, které k nim bezprostředně vedou. Budoucnost v žádném případě není v militarizaci, ve zvyšování vojenských rozpočtů, ale ve využití finančních prostředků především pro řešení primárních problémů.

Struktura bezpečnostního systému České republiky

V realitě je širší pojetí bezpečnosti akceptováno. Při práci na komplexním systému bezpečnosti byla zpracována i struktura bezpečnostního systému České republiky, to znamená, že v podmínkách ČR jsou do bezpečnostního systému zahrnovány:

ORGÁNY A INSTITUTE S CELOREPUBLIKOVOU PŮSOBNOSTÍ:

□ **orgány moci zákonodárné:**

Parlament ČR tvořený Poslaneckou sněmovnou a Senátem a jejich kanceláře,
Ústavní soud (částečně),

□ **orgány moci výkonné:**

prezident republiky a jeho kancelář,
vláda,
ministerstva:

*Ministerstvo zahraničních věcí (MZV),
Ministerstvo obrany (MO),
Ministerstvo vnitra (MV),
Ministerstvo spravedlnosti (MS),
Ministerstvo financí (MF),
Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV),
Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO),
Ministerstvo zemědělství (MZe),
Ministerstvo dopravy a spojů (MDS),
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT),
Ministerstvo zdravotnictví (MZd),
Ministerstvo životního prostředí (MŽP),*

další ústřední správní úřady:

*Správa státních hmotných rezerv (SSHR),
Státní úřad pro jadernou bezpečnost,
Český báňský úřad,
Energetický regulační úřad.
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,
Komise pro cenné papíry,
Úřad pro veřejné informační systémy,
Národní bezpečnostní úřad,*

státní orgány a instituce s celostátní působností:

*Česká národní banka (ČNB),
Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ),
Státní veterinární správa (SVS),
Nejvyšší státní zastupitelství (NSZ),
Český červený kříž (ČČK) apod.,*

krizové mezirezortní koordinační, pracovní a poradní orgány:

*Bezpečnostní rada státu (BRS),
Výbor pro obranné plánování (VOP),
Výbor pro civilní nouzové plánování (VCNP),
Výbor pro zpravodajskou činnost (VZČ),
Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky (VKZBP),
Ústřední krizový štáb (ÚKŠ),
Ústřední povodňová komise (ÚPK),
Ústřední nákazová komise (ÚNK),*

❑ **orgány moci soudní:**

*Ústavní soud,
Nejvyšší soud,
Nejvyšší správní soud,
Vrchní soud,*

❑ **ozbrojené síly:**

*Armáda ČR (AČR),
Hradní stráž,
Vojenská kancelář prezidenta republiky,*

❑ **ozbrojené bezpečnostní sbory:**

*Policie ČR (PČR),
Vězeňská stráž,
Justiční stráž,
Parlamentní stráž,
Celní a finanční stráž,
Vojenská policie (částečně),*

❑ **zpravodajské služby:**

*Bezpečnostní informační službu (BIS),
Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI),
Vojenské zpravodajství (VZ) tvořené Vojenskou zpravodajskou službou (VZS)
a Vojenským obranným zpravodajstvím (VOZ),*

❑ ***záchranné sbory a služby:***

Hasičský záchranný sbor (HZS),
Báňské záchranné sbory,
Zdravotnická záchranná služba (ZZS),
Letecká pátrací a záchranná služba,

ORGÁNY A INSTITUTE S KRAJSKOU PŮSOBNOSTÍ:

❑ ***orgány moci výkonné:***

orgány územní samosprávy:

*zastupitelstvo kraje (hl.m. Prahy),
rada kraje (hl.m. Prahy),
hejtman kraje, primátor hl.m. Prahy,*

správní úřady:

*krajský úřad, magistrát hl.m. Prahy,
krajská hygienická stanice,
obvodní báňský úřad (pouze ve vybraných lokalitách),
celní ředitelství,
krajské státní zastupitelství,*

krizové koordinační a pracovní orgány:

*bezpečnostní rada kraje,
krizový štáb kraje,
povodňová komise uceleného povodí,*

❑ ***orgány moci soudní:***

krajský soud,

❑ ***ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a služby:***

velitelství územní obrany,
krajská správa Policie ČR,
hasičský záchranný sbor kraje,
územní středisko zdravotnické záchranné služby,
revírní báňská záchranná stanice (pouze ve vybraných lokalitách),
střediska Horské služby (pouze ve vybraných lokalitách),
střediska Speleologické záchranné služby (pouze ve vybraných lokalitách),
střediska Vodní záchranné služby (pouze ve vybraných lokalitách),

ORGÁNY A INSTITUTE S OKRESNÍ PŮSOBNOSTÍ:

❑ ***orgány moci výkonné:***

správní úřady:

*okresní úřad, magistráty měst Plzeň, Brno a Ostravy,
okresní hygienická stanice,
okresní veterinární správa,
celní úřad,
finanční úřad,
okresní státní zastupitelství,*

krizové koordinační a pracovní orgány:

bezpečnostní rada okresu,

*krizový štáb okresu,
povodňová komise okresu,
okresní nákazová komise,*

❑ **orgány moci soudní:**

okresní soud,

❑ **ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory a záchranné sbory a služby:**

*územní vojenská správa,
okresní ředitelství Policie ČR,
okresní středisko zdravotnické záchranné služby,
inspektoráty celní a finanční stráže,*

ORGÁNY A INSTITUCE S OBECNÍ A MÍSTNÍ PŮSOBNOSTÍ:

❑ **orgány moci výkonné:**

orgány územní samosprávy:

zastupitelstvo obce (města, městské části, městského obvodu, statutárního města),

rada obce (města, městské části, městského obvodu, statutárního města),

starosta obce (města, městské části, městského obvodu), primátor statutárního města,

správní úřady:

obecní (městský, městské části, městského obvodu) úřad,

magistrát statutárního města,

krizové koordinační a pracovní orgány:

bezpečnostní rada obce,

krizový štáb obce,

povodňová komise obce,

❑ **ozbrojené bezpečnostní sbory a služby, záchranné služby:**

místní oddělení Policie ČR,

městská a obecní policie,

soukromé bezpečnostní služby,

místní výjezdová skupina zdravotnické záchranné služby,

závodní báňská záchranná stanice,

horská služba,

vodní záchranná služba,

speleologická záchranná služba,

kynologická služba apod.,

❑ **havarijní služby zahrnutí pohotovostní služby provozovatelů rizikových činností, dodavatelů energie, plynu, vody, poskytovatelů dopravních, komunikačních, informačních aj. služeb apod.,**

další orgány a instituce zahrnují např. zdravotnická zařízení, veterinární zařízení apod.

Mimo strukturu bezpečnostního systému působí **bezpečnostní komunita** jako společenství politiků, diplomatů, vojáků, novinářů, publicistů, expertů na bezpečnostní politiku, akademiků, vysokoškolských studentů a představitelů průmyslu s vazbou na obranu země.

Toto společenství vystupuje jako poradní a expertní platforma v otázkách týkajících se bezpečnostní politiky v širokém kontextu především ve vztahu k jednotlivým prvkům bezpečnostního systému.

Z výčtu relevantních subjektů a objektů je patrné, že i jejich zapojení do řešení bezpečnostních problémů musí být funkční. Ne všechny se musí a fakticky mohou podílet na všem. Naopak je třeba pro eliminaci a řešení bezpečnostních hrozeb a z nich vyplývajících rizik volit efektivní funkční moduly, což je nejen věcí teorie, ale především praxe, tedy na základě zkušeností získaných při praktickém řešení bezpečnostních problémů jako byla konkrétně u nás hrozba terorismu, mezinárodní a organizovaný zločin či povodně.

Závěr

Pracovní vymezení předmětu, subjektů a objektů a relevantních vědních disciplín vytváří základní předpoklady pro **konstituování vědy o bezpečnosti (bezpečnostní vědy, sekuritologie)** jako samostatné vědní disciplíny a metavědy, která vytváří lepší podmínky pro respektování širšího pojetí bezpečnosti i pro tvorbu a realizaci národní bezpečnostní strategie v rámci koalice.

Konstituování vědy o bezpečnosti jako metavědy a základny pro syntézu relevantních poznatků jiných vědních disciplín by především výrazně obohatilo strukturu faktorů **jako nástroje pro analýzu bezpečnostních hrozeb, a zvláště z nich vyplývajících rizik i konkrétních bezpečnostních situací a událostí.**

Poznámka:

Na zpracování této studie se podíleli členové Střediska bezpečnostní politiky Centra pro sociální a ekonomické strategie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy (CESES) Miloš Balabán a Libor Stejskal, dále externí členové Střediska bezpečnostní politiky CESES Luboš Dobrovský, Karel Pezl, Andor Šándor, Jaroslav Štefec, Josef Fučík a další. Byly využity poznatky z více než pětileté činnosti CESES.

Koncepce výstavby profesionální AČR a mobilizace ozbrojených sil ČR je vzhledem ke složitosti a rozsahu strukturálních, organizačních a systémových změn nepochybně nejvýznamnějším rezortním procesem od vzniku samostatné ČR. Žádný jiný rezort se neodhodlal k tak zásadnímu reformnímu úsilí. Žádný jiný rezort zároveň nečelil takovým překážkám v podobě neplánovaných rozpočtových škrťů jako my.

I přesto jsme zvládli tuto první etapu završit. V návaznosti na ukončení povinné vojenské služby stavíme plně profesionální ozbrojené síly. Plníme naše závazky rozvoje sil vyčleněných pro NATO a EU. Testem počátečních operačních schopností bylo cvičení Strong Campaigner. Test dopadl úspěšně a jeho výsledek také certifikovala Atlantická aliance.

*Z vystoupení ministra obrany Jiřího Šedivého
na velitelském shromáždění 4. a 5. prosince 2006*